

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus XI. Qualiter procedendum super crimine per exceptionem
objecto, vel notorio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

ARTICULUS XI.

Qualiter procedendum super crimine per exceptionem objecto, vel notorio?

266 **P**Ræter jam expositos modos procedendi, nimirum per viam accusationis, inquisitionis, & denuntiationis, tres alios numerat Vallensis in tit. 1. l. 5. decret. §. 6. nimirum per notorium, per implorationem officii iudicis, per exceptionem; quibus addit Pirhing n. 107. h. t. quartum adhuc modum, si Reus in flagranti delicto deprehendatur. Hinc quæstio prima est de modo procedendi super notorio. *Notorium crimen* hîc dicitur, quod nulla tergiversatione celari potest, quale est, quod fit coram populo, integrâ communitate, vel majori ejus parte, sive sit factum permanens, sive transiens, ut docet Julius Clar. l. 5. §. fin. q. 9. n. 2. *Not. autem, notorium aliud esse juris; aliud facti, aliud presumptionis.* Notorium *notorietate juris* dicitur, quod in notitiam omnium, vel majoris partis eorum transit per evidentiam, quæ provenit, vel ex judiciali confessione, vel probatione, vel re judicata; quod autem transit in notitiam omnium, vel majoris partis, per rei evidentiam, ut nullâ tergiversatione celari possit, dicitur notorium *notorietate facti*. Notorium autem, *notorietate presumptionis* est evidentia juris vehementer præsumpta; quod fit, quando dictum, vel factum ex circumstantiis publicis à jure pro veritate accipitur. Tale notorium est Paternitas, & filiatio; quod enim unus sit alterius filius, non potest jure probari. *L. Lucius. ff. de condit. & demonstrat. jus tamen vehementer præsumit, eum esse filium, qui natus est de nuptiis V. Fagnan. cit. in c. Vestra. à n. 76. his præmissis:*

267 **C**ommunis doctrina est, in delictis notorii, *Judicem posse procedere contra Reum, citra accusationem hominis, vel denuntiationem, aut inquisitionem*, ut dicitur in c. 31. de Simonia, ibi: *in omnibus delictis notoriis, exceptis memoratis, tribus modis procedi potest*, junct. gloss. V. *notoriis*. Et ideo quidam ex c. *Evidentia*, h. t. volunt, quando crimen, & malefactor est notorius, non requiri, quod servetur ordo juris. Verum, ut hoc procedat, intelligendum est 1. quod Jûdex super evidentia patrati sceleris licitè procedat *sine accusatione hominis*. Nam tunc accusatoris vicem subit evidentia, seu notorie-

tas facti. Intelligendum est 2. quando factum est evidens, etiam *quoad qualitates*, ut nullam etiam in his excusationem habeat. Nam, cum possit esse evidens, *evidentia facti*, quod Titius occiderit Cajum; evidens autem, ac incertum, an occiderit *voluntariè, dolo, ex proposito, vel necessario ad defensionem, vel justè?* *suffragante nimirum legitimo titulo*, non licebit procedere, non servato juris ordine, nisi fortè per inquisitionem, præcedente infamiâ; aut alio accusante, vel denuntiante etiam eas qualitates. Intelligendum est 3. ut procedat, si Judici, coram quo contra Reum agitur, delictum sit evidens, aut ibi, ubi contra eum agitur, notorium; si enim tantum alibi foret notorium, non autem in hoc foro, in quo contra Reum agitur, opus foret legitimâ probatione, qua duo, vel tres testes deponerent, *esse notorium*, delictum (quod factum apparet) commissum esse à Titio. Sic Julius Clar. cit. q. 9. à n. 5. quia sic delictum jam evaderet notorium judici; sufficienter enim ei probatus esset patrator criminis, de quo apparet; non autem, secus cœterum, etsi in notoriis, ut dictum est non requiratur, servari juris ordinem, si adsit notorietas facti cum omnibus qualitatibus, sic, ut opus non sit alio accusatore, vel probatione; sententiâ tamen declaratoria criminis, & Rei citatione ad eam audiendam opus est, ut dicitur *L. qui sententiam. 16. C. de pœnis*, cum Jul. Clar. cit. n. 2. *V. dicenda à n. 293. & seqq.*

Quæstio secunda est de modo procedendi, *implorato Judicis officio*. Quantum attinet ad hunc modum procedendi per implorationem officii Judicis, ad titulum de officio Judicis, qui est 32. in 1. decretal. me remitto. Cœterum, ut notavimus n. 107. Aliud est *officium Judicis nobile* (quod etiam in jure vocatur auxilium, vel merum officium Prætoris) aliud est *mercenarium*, quod juri, & actioni institutæ subservit; quia Jûdex in hoc non est liber, sed exercere debet juxta exigentiam actionis institutæ; & finitur finitâ, seu cessante actione: illud autem dicitur, quod à Jûdice non ad exigentiam actionis institutæ, sed per se exercetur à Jûdice auctoritate juris, vel motu proprio, vel ad implorationem partis, licet nulla competat, vel proponatur ordinaria actio, v. g. ut Ecclesia læsa in integrum restituitur, vel talis contractus rescindatur &c.

Quæstio tertia est de modo procedendi 269
per

per exceptionem criminis. Exceptio natura sua tendit, ad repellendam intentionem adversarii c. *Cum dilectus*. 2. de ord. cognir. c. 2. de Except. & L. 1. ff. eodem. Exceptio criminis fit, cum adversario, cujus intentionem repellere volumus, opponitur, vel obicitur crimen aliquod, ratione cuius ab actione sua, quam intendit, vel rejicitur, vel impeditur. Fieri potest dupliciter 1. *Civiliter*, quando non agitur ad vindictam, & poenam publicam, sed solum, ut exceptus repellatur, v. g. ab accusando, testificando, a possessione dignitatis, ad quam electus est, capienda &c. 2. cum exceptio fit etiam ad vindictam publicam, quo casu excipitur *criminaliter*. his praemissis:

270 Not. 1. ad excipiendum, objectione criminis, non admitti *criminosum*, quando fit propter bonum publicum. Nam eo casu exceptio est *voluntaria*, & instar accusationis, a qua criminosus tanquam accusator inhabilis rejicitur, ut constat ex dictis a n. 17. & seqq. secus est, si suam suorumque causam exceptione criminis tueatur. Nam in hoc casu excipit *necessario*; quia nemini suum jus prosequenti obstat exceptio criminis arg. 2. q. 6. c. 2.

271 Not. 2. si crimen, quod per exceptionem obicitur, connexum sit cum jure aliquo, ab eo acquisito, contra quem excipitur, & sit probatum; hunc non tantum repelli ab eo, propter quod crimen obicitur, sed etiam ab altero jure acquisito. Sic Abbas in cit. c. 2. de Except. n. 2. Et ideo si electus repellitur a confirmatione per exceptionem criminis probati, repellitur etiam a jure acquisito per electionem; quia Electus, qui confirmari non posset, inutilis foret.

272 Not. 3. quod excipiens criminaliter suscipiat partem accusatoris; & ideo in eo requirantur omnia, quae in accusante criminaliter, quod tamen limita quoad aliquid in ordine ad faciendam inscriptionem, de quo dicam in sequentibus n. 274. Not. 4. quod in processu per exceptionem criminis, factam *civiliter*, non posset exceptus condemnari criminaliter; secus in processu per exceptionem criminalem; sententia enim sequitur processum. Not. 5. cum alicui crimen per exceptionem obicitur, distinguendum esse, quare opponatur, & quando. c. *Super his*. §. *cum autem*. h. t. Ex hoc enim sequitur, si exceptio criminis fiat *civiliter*, non esse necessariam inscriptionem, quia

Tom. V.

non tendit ad poenam, seu punitionem criminis.

Not. 6. ad excipiendum de crimine 273 contra electum in Episcopum, admitti quemlibet subditum, seu dioecesanum; sive fiat contra personam, sive contra formam electionis. Idem est de Parochianis contra promovendum ad Ecclesiam curatam; & quolibet de Ecclesia contra electum ad simplex beneficium. Cujuslibet enim interest, habere bonos Praelatos, Pastores animarum, Clericos; ut recte notat Hostiensis in c. *super his*. 16. h. t. & Abbas ibidem a n. 10.

Not. 7. quod excipiens de crimine 274 contra electum, ante illius confirmationem, non teneatur prestare inscriptionem; secus, si post confirmationem. Nam ante; sic electus habet tantum *jus ad rem*; post *jus in re*; & ante confirmationem non dicitur *obtinuisse* beneficium, ad quod electus est, cum effectu; constat ex c. *super his*, etc. ibi: *Si ante confirmationem opponitur, non cogitur quisquam se inscribere*; & postea post: *Si autem post confirmationem, debet excipiens se obligare ad extraordinariam poenam arbitrio iudicis discreti*.

Not. 8. posse admitti procuratorem, 275 si habeat mandatum speciale ab illo (Clem. 2. de Procurat.) cujus electio, vel promotio ad Praelaturam, vel Canonicatum impugnatur criminis oppositione; nam licet in hoc casu agatur *de crimine*; non tamen agitur *criminaliter*: ex n. 254. illa enim exceptio solum tendit ad privationem beneficii, non ad depositionem.

Not. 9. quod Episcopus, per exceptionem criminis, illum ab accusatione personae Episcopi repellere non possit, quem ante neglexit separare a familiaritate sua. Et ideo etiam criminosus (licet regulariter non admittatur ad accusandum, ut diximus a n. 17.) ubi tamen fuerit familiaris Episcopi, in poenam tolerantis talem in domo, poterit Episcopum accusare, per c. *Nulli*. 5. h. t. sic Gonzalez hic n. 2.

Not. 10. *inimicum*, etiam a *voluntaria* 277 exceptione per criminis oppositionem repelli. Nam, ut dicitur c. *Memimus*. 1. h. t. *excipere contra aliquem non potest ille, qui praesumitur manifestus inimicus; ut quia in illa, vel alia causa simili fuit testis alio accusante*. Sic Vivian. in Rationali l. 5. Juris Pontif. pag. 6. Ex quo colliges, quod testificans contra aliquem in causa criminali, praetur

G 2

matur

matur factus ejus inimicus. Sic Barbof. in cit. c. *Memimus*. n. 5.

278 Not. 11. quando contra Clericos, vel Monachos opponitur exceptio criminis, eo fine, ut repellantur à testificando, contra ipsos admitti posse testes laicos; quia talis actio est solum civilis, non criminalis; & solum agitur de crimine per viam exceptionis, non autem ad pœnam ordinariam. Sic Fr. Emmanuel qq. Regul. tom. 2. q. 10. à 5. V. supr. n. 22.

279 Not. 12. Agenti possessorio adipiscenda in beneficalibus, non obstaré exceptionem criminis, nisi de eo fuerit infamatus, ut dicitur c. *Accedens*. 23. h. t. ibi: *nisi prædictus Clericus, super prædictis criminibus, publicè fuerit infamatus, concessionem sibi factam executioni mandetis*. Ex quo sequitur, petentem, se mitti in possessionem beneficii, à legitimo collatore concessi, & collationem executioni mandari, debere in possessionem mitti, licet compareat aliquis, per exceptionem opponens illi crimem, si super hoc non sit infamatus. Hoc tamen casu not. quòd Judex attendere debeat, an is qui crimem opponit, sit talis, qui crimem probare possit, & velit. Nam probato crimine saltem per denuntiationem, vel accusationem delato, provisus privatur beneficio c. *Constituitis*. 46. §. fin. de appellat. & c. *Post electionem*. 7. de concess. præbendæ; non probato crimine Reus absolvi debet, ut colligitur ex cit. c. *Accedens*. 23. h. t. saltem præstita purgatione canonica.

280 Quæstio quarta est de modo procedendi super crimine in flagranti? Ante resolut. not. *Crimen* interdum sumi pro quolibet peccato; sed *proprie significare peccatum grave, accusatione, ac condemnatione dignum*, ut colligitur ex Concil. Toletano in c. *Unum*. distinct. 25. & in hac etiam significatione sumi *Crimen* à Legistis, testatur Pereyra in Elucid. l. 1. elucid. 8. S. 1. n. 137. *Crimen* sic acceptum multiplex est in genere, & in specie. In genere vel est publicum, vel privatum, vel occultum, vel grave, vel enorme, vel merè Ecclesiasticum, vel merè civile, vel mixtum, inexpressibile, piaculare, capitale, criminofum &c. In specie: vel est crimem repetundarum, vel læsa Majestatis, Peculatus, Stellionatus, Perduellionis, Concussionis, expilata Hereditatis, &c.

281 *Crimen publicum* (dictum *populicium* à Molina tom. 4. D. 44. n. 1. teste Lessio l. 2. de Just. c. 30. d. 3.) juxta aliquos est illud,

cujus accusatio cuilibet concessa est ex eo, quòd illius punitio ad publicam utilitatem spectet, L. 1. & 2. de publ. Judic. *Privatum* autem, cujus nimirum accusatio solum concessa est ei, qui injuriam, vel damnum passus est, quale est crimem furti, injuriarum, stellionatus &c. L. *fin.* ff. de privat. delict. sed hæc explicatio non potest esse necessaria differentia inter crimem *publicum*, & *privatum*. Nam aliqua habentur pro delictis *publicis* (adulterium enim inter delicta publica numeratur L. 1. ff. de public. Judic.) & tamen illius accusatio non permittitur, nisi certis propinquis personis, ut constat ex tit. de adulter. Idem est de falso in supposito partu, aliisque, de quibus V. Haunold. tom. 6. de Jure & Just. tr. 2. à n. 1.

Rectius igitur delictum publicum dicitur, quòd in ordine ad certos juris effectus, lege, vel consuetudine numeratur, seu habetur pro publico; id quod colligitur ex L. 1. ff. de Judic. Public. ibi: non omnia judicia, in quibus crimem vertitur, publica sunt; sed ea tantum, quæ ex legibus judiciorum publicorum veniunt. Et ideo etiam Strykius l. 4. Instit. Tit. 18. §. 1. crimina publica dici docet, non ex eo solo, quòd principaliter lædant Rempubicam; sed, quòd lege publicà vindicentur. Ex quo vides, has denominationes, esse delictum publicum, vel privatum, esse mutabiles; cum juris dispositione, vel consuetudine, delictum publicum possit transire in privatum; & vicissim.

Crimem *occultum* variè accipitur, 1. ut opponitur publico, prout hoc accipitur hic in n. priori; vel prout opponitur publico, sumpto scilicet pro eo, quòd est notum in oppido, aut in Vicinia, Collegio, vel communitate; vel 3. etiam prout sumitur occultum juxta dictam. 103. & 229. vel denique ut est oppositum notorio, de quo n. 266. Crimen grave videtur coincidere cum peccato lethali, vel formaliter, vel fundamentaliter tali; & latius patet, quàm enorme. Enorme enim dicitur crimem *excessivè magnum*, quòd in jure canonico dupliciter accipitur, ut notat Pereyra cit. n. 142. primò, cum excedit normam poenitentia, quando scilicet hæc non potest plenè reduci ad delendam culpam cum poena, quin semper aliquid remaneat de poena, quale est, quòd impedit ordinis executionem, & beneficii retentionem, etiam post poenitentiam. Tale crimem, jure canonico censetur homicidium voluntarium. c. *Mi-*

nora, dist. 50. & c. si quis omnem. 1. q. 7. Hæresis, c. ventum. 1. q. 1. Simonia in ordine, & beneficio &c. Secundò cum excedit normam dispensationis; quando scilicet tale est, ut non recipiat dispensationem. Et hoc sensu dicuntur enormia omnia crimina, quæ inducunt infamiam civilem, ex quibus quis remanet infamis etiam post poenitentiam. c. Porrò. 3. q. 7. & c. Hinc colligitur. 2. q. 3. sic ille; addens in fine juxta Farinac. in praxi, q. 8. n. 59. prudentis arbitrio relinquendum esse, qui sint delicta enormia.

284 Dixi jure canonico. Nam jure civili crimen enorme (juxta Farinacium, ut refert Haunold. cit. n. 22.) dicitur, cui statuta est in foro externo poena, quæ gravior reputatur, quam si diviti imponeretur poena ultra tertiam partem honorum; *enormius*; cui mors civilis, *enormissimum*, cui mors naturalis: at secundum Jul. Clarum, relatum ibid: *enormissima sunt ea solum ex usu juris*, quibus imponitur mors qualificata. v.g. ut Reus equis raptetur, rotæ inferatur, flammis absumatur &c.

285 Not. autem 1. crimen enorme, & atroxi pro invicem sumi, ut videri potest apud Haunold. cit. n. 21. in ordine ad forum externum; & cum unum crimen altero gravius sit, etiam unum altero est atrocius, seu magis enorme; aliud atrocissimum. Gravius autem unum altero reputatur in foro externo, ex eo, quod sit Reipubl. perniciosius altero, cujusmodi est 1. delictum mali exempli; ut dicitur L. 3. §. 2. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. & L. 3. §. 5. ff. de poenis. 2. homicidium proditorie factum; nam à Proditor non possumus ita cavere, sicut à palam aggrediente. 3. commissum clam, vel noctu; eo, quod tale crimen præsumatur fieri ex majore animi deliberatione, nisi fiat noctu solum ob verecundiam &c.

286 Not. 2. quando delicta commissa sunt solum ex quadam temeritate, etsi culpabili, non tamen ex dolo non reputari inter atrocita juridice, sed levia; colligitur ex L. 18. C. qui accus. non possunt, ibi: si forem tuam leviorum commissorum ream facis, accusationem non prohiberis exercere in judicio præstidiali, quo temerè commissa; congruà ultione plectantur. Ex hoc sequitur, si prohibitus accusare in atrocibus, in aliquo crimine accusare permittitur, crimen hoc non reputari atroxi juridice; sed frater forem accusare potest in temerè commissis secluso dolo, licet non possit in atrocibus; ergo se-

merè commissa secluso dolo, non reputantur juridice atrocita. Sic Haunold. cit. n. 23.

Sequitur 2. ut crimen aliquod juridice reputetur atroxi, non esse satis, quod versetur circa rem graviter perniciosam Reipublice: sed requiri etiam, quod non fiat merè temerè, & secluso, sed cum dolo; sic non omne votum, vel peccatum circa materiam reservatam, est reservatum; nec omne peccatum circa materiam gravem, propterea statim est grave, ut per se constat. Sequitur 3. rationem criminis, in quantum juridice reputatur enorme, seu atroxi, atrocius, vel atrocissimum, potissimum desumi à posterioribus, nimirum ex poenis, quæ jure, consuetudine, vel statuto certis criminibus impositæ sunt; non autem ex natura rei, cum illæ denominationes, ut diximus n. 282. mutabiles sint; & in uno loco magis (propter frequentiam, aut nationum proclivitatem, aliasque causas) quam in altero, tali Reipublicæ perniciosæ sint.

Præter hæc not. 1. crimen merè Eccle. 288 hæreticum (ut exponit Azor p. 2. Instit. moral. l. 3. c. 53.) dici, cujus prohibitio ducit originem, vel ex solo jure canonico, vel simul cum jure naturali, aut divino, sed absque civili; & de tali crimine solum cognoscitur, & judicatur ex præscripto juris canonici, non civilis. Tale crimen est hæresis, Simonia &c. merè civile illud, cujus prohibitio ortum habet ex jure civili, non canonico; consequenter solum cognoscitur, & judicatur ex præscripto juris civilis.

Not. 2. crimen mixtum dici (confe. 289 quenter mixti fori,) quod prohibetur utroque jure, Ecclesiastico, & seculari, consequenter pertinet ad utrumque forum sic, ut de illo tam Judex Ecclesiasticus, quam secularis cognoscere, ac judicare possit. Inexpiable, quod nunquam expiatur, seu purgatur; piaculare, quod sanguine piandum, & puniendum; L. 2. c. ne Sanctum Bapt. Capitale, quod punitur poenâ capitis. L. Rei capitalis ff. de poenis. & L. edito §. rei capitalis, de bonorum possess. Criminosum, quod committitur communicando cum criminoso, nimirum fovendo ejus contumaciam; de quo fit mentio in c. nuper, c. si concubina, de sentent. excommunic.

Hæc dicta sint de crimine in genere, sine quorum notitia vix rectè intelligi possunt ea, quæ libro V. decretalium traduntur; cum juxta eorum diversitatem diversâ omnino sint

sint juris non tantum effectus, sed etiam dispositiones, consuetudines, & statuta; de criminibus *in specie* dicemus in titulis seqq. his præmissis observandum, *flagrans crimen* (quo verbo usus fuit Justinianus in L. unic. C. de Raptor. Virg.) dictum fuisse illud, *in quo quis apprehenditur*, teste Pereyra cit. n. 1872.

291 Circa modum procedendi super *crimine flagrante* (cum scilicet Reus in ipso crimine actu apprehenditur;) Pirhing h. r. n. 105. notat 1. quod talis apprehensio non faciat *plenam probationem*, nec sufficiat, ad condemnationem Rei, saltem in delictis, & poenis gravibus; nam in ordine ad hoc requiritur probatio, quæ nullum Reo justum effugium in foro externo admittat; si enim aliquam tergiversationem, seu probationem revelante celari potest, non est probatio plena, sufficiens ad condemnandum, ut constat. ex L. ult. C. de probat.

292 Not. 2. ejusmodi apprehensionem sufficere, ut Reus capiatur à *competente iudice*; ac super eo delicto examinetur; ut, si fateatur, contra illum executio poenæ fiat; si neget; & persona vilis sit, tortura subjici possit. sic Jul. Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 8. n. 2. Vide tamen n. 298. infra, ubi hoc ipsum limitationi subjicitur, ut non procedat tam indefinite, prout hoc asseritur à Julio Claro.

293 Verum, esto aliqui credant, contra apprehensum in flagrante crimine, statim posse procedi sine solennitatibus juris, sicut in notoriis; hoc tamen non est ita indefinite verum. Nam 1. etiam *in notoriis* non licet statim procedere sine omni forma juris. Non enim satis est, *delictum esse notorium* utcumque, sed requiritur, quod sit *notorium iudici* per sufficientes testes; sicut enim discreto, ac justo iudici (ut procedat ad sententiam;) constare debet per legitimas probationes non solum *quantitas*, & *qualitas* delicti, sed etiam circumstantiæ delinquentis, *etas*, *conditio*, *sexus* &c. sic constare illi debet *delicti notorietas*, ut procedat super *notorio*; colligitur ex c. *sicut dignum* 6. de homicid. ubi Alexander 3. Exoniensi Episcopo rescribens ait: sane, cum vir discretus existas: plenius nosti, quod in excessibus singulorum, *non solum quantitas*, & *qualitas delicti*, sed *etas*, *scientia*, *sexus*, *arq;* *conditio delinquentis sunt attendenda*: & *non solum secundum prædicta*, sed *secundum locum*, & *tempus*, quo delictum committitur, unicuique

debet poenitentia iudici: cum idem excessus magis sit in uno, quam alio puniendus.

Ex hoc sequitur 1. aliud esse, delinquentem esse in flagrante apprehensum *ab ipso iudice*; aliud ab *officiali* ad criminum denuntiationem autoritate publicâ constituto; aliud, *ab alio solum privato*. Utenim iudex procedat super crimine flagrante, æquæ illi probari debet *criminis flagrantia*; quàm *notorietas*, ut procedat super notorio. Et quamvis Julius Clarus q. 9. n. 5. velit, quando iudici *notorietas delicti* non constat, notorietatem criminis probandam, & super ea capiendam informationem *iudicialem*; ad minus saltem *extrajudicalem*; alii tamen id exigunt, ne procedat super sibi non noto; ergo idem est, cum non constat iudici *deprehensio in flagrante*.

Sequitur 2. quando dicitur *in notoriis*, & *in his, quæ manifesta sunt iudicarium ordinem non requiri*; & *iudicem nulli juris ordini adstringi*, non intelligi de ordine iure naturali, & divino præscripto, sed solum humano, & solum tunc, quando crimen est *adeo notorium*, ut sit evidens, nullam Reo competere excusationem, seu defensionem, quæ saltem delicti gravitas aliquantulum extenuetur. Ratio primæ partis est, quia iuri naturali, vel divino nullum jus humanum statuere contrarium valet: ratio secundæ partis est, quia alias ageretur contra jus naturæ, quo cuique patere debet via suæ defensionis, & nemo inauditus debeat condemnari. In casu porro, ubi crimen adeo manifestum est, ut non exigat juris humani solennitates, dicta regula sic accipienda venit, ut iudici procedere liceat ex officio, sine citatione, libello, litis contestatione, sententia inscripta, vel lata à sedente &c. modo illi sufficienter, ut dictum est, constat de notorietate delicti, aut crimine flagrante.

Præter hæc not. 1. in notoriis non admitti recusationem iudicis, tanquam suspecti, per c. 24. de appellat. Nam hæc non prodest, nisi ubi servari debet *ordo juris*; sed hoc intellige pro casu, quo poena determinata est à lege; nam in illis, quæ iudicis arbitrio committuntur, atque adeo, ubi poena est arbitraria, potest iudex quandoque rationabiliter esse suspectus; consequenter recusari utiliter. Textus in cit. c. 24.

Notandum 2. in notoriis non admitti appellationem, ut constat ex c. 5. §. fin. de appellat. ibi, *si raptor sit, vel violentus deten-*

detentor aliena rei, qui appellat, hujusmodi appellatio facta in iudicio, apud Ecclesiasticas personas solet audiri, nisi forte vel manifestus raptor; vel fornicator existat; intellige, dummodo à Judice ad quem nec dum facta sit inhibitiō Judici à quo. Nam in hoc casu iste non posset exequi sententiam, à qua Reus appellat, donec ei notificet, casum esse inappellabilem.

298 Dixi superius n. 292. deprehensum in flagranti posse capi à competente Judice, ac super eo crimine quæstionibus subijci; ubi not. quando talis delinquens est exemptus ab alicujus jurisdictione, etiam in criminalibus, cum ab hoc Judice tanquam incompetente, non posse capi, nisi periculum sit in mora. Nam in hoc casu licet ei capere, at nullo modo quæstioni, aut examini subijcere, sed statim competenti foro restituendum esse; cum nemo jurisdictionem licite exercere possit in non subiectum, præsertim quando Judex, qui se privatè ad alios, competentem authentice docet, Reum restitui petit.

299 Ex hoc sequitur 1. cum dicitur, quòd quis ratione delicti sortiarur forum, id intelligendum esse, de non exemptis speciali privilegio personæ, per supremi Principis gratiam specialem, quâ talis persona, vel communitas, ac singuli de illa expressè, non tantum in civilibus, sed etiam criminalibus subijciuntur certo Judici duntaxat, & cum speciali expressione, *privativè ad omnes alios Judices jurisdictionem habentes dependentes à tali Principe*, sic enim talis Judex evidenter usurparet jurisdictionem, quam non habet.

300 Sequitur 2. multò minùs id licere in casu, quo talis exemptus non in flagranti deprehensus, sed solum suspectus esset de aliquo crimine, puta, si ejus literæ, quo v. g. debitori, solutionem neganti, per literas comminaretur, se aliâ viâ satisfactionem in bonis vel subditis ejus indubitato quæsiturum, quam comminationem quidam nunc vocant diffidationem (*Abjagung oder Feinds Brieff*) ut videri potest apud Besoldum, & Speidelium, in Thesaurò practico lit. A. n. 6. Ratio procedit à fortiori; quia nemo potest exercere actum Jurisdictionis sive contentiosæ, sive voluntariæ in non subditum, ac invitum, ut rectè probat Fagnanus in c. *Omnis* de Poenitent. & remis. n. 81. ex c. *Ut animarum*, de constitut. in 6. c. *at si Clerici* de Judic. c. *A nobis*,

de sent. excommunic. *Exemptus* autem æquiparatur non subdito, ut notat Riccius P. 1. Decision. Curial. Archiep. Neopolit. p. 1. decis. 163. n. 12. Et ideo, ut docet Barbosa in Repert. practico. conclus. utriusque juris lit. J. V. *Judex*, Judex utens majore jurisdictione, quàm habeat, venit puniendus, & committit crimen læsæ Majestatis per L. 3. §. *ult.* ff. ad leg. Jul. Majest. vel crimen falsi, per L. *qui nomine* L. eos C. de falsis.

Dices: privilegium exemptionis non prodest exempto in criminibus exceptis, quales est crimen læsæ Majestatis, quo nomine etiam venit *diffidatio*, saltem in certis provinciis ut constat p. 3. Judic. ordinis Criminalis Austriae supra Anasum, art. 3. & videri potest apud Jo. Weingartler in Con- & discordant. Jurisconsult. ejusdem Austriae, tit. 18. de Judic. public. Nam crimina *publica*, præsertim graviora, & atrociora, reservata sunt jurisdictioni Supremi Principis, quam per subordinata sibi tribunalia, eorumque Præsides exercere vult.

Re. 1. trans, quando Judex procedit vel ad accusationem partis, vel ad denuntiationem publici officialis, vel per inquisitionem contra diffamatum super tali crimine; non autem, ubi solum est mera suspicio, & præcepta cogitatio, ex qualicunq; epistola. Nam ejusmodi modus procedendi nullâ lege humanâ, vel consuetudine, utpote contrarius juri naturæ per dict. à n. 139. induci potest, præsertim cum jure consuetudinario, ut patet ex eod. ordine Judic. p. 2. c. 3. in criminalibus nec manus propria Rei plenè probat delictum, nisi ad summum, temerè duntaxat minitatum, secluso omnidolo, quo casu nullatenus venit inter atrociam delicta ex n. 287. talis epistola alicujus inimicitia comminatoria, præsertim non seria; sed solum incutiendi metûs causa, ut sibi debitum acquirat.

Re. 2. quando Princeps alicui communitati, & singulis de illa, concedit privilegium exemptionis, ab omni alio Judice sibi subiecto, specificè expressis nominibus officiorum (*Locumtenentis, Præsidis Provinciae, Vice Domini* &c.) etiam in gravioribus, & criminalibus, eam soli Præsidi ejus communitatis reservando, contra omnes ejusmodi subordinatos Judices, exempto prodesse suam exemptionem, sic, ut ipsi contra eundem etiam in gravioribus, & criminalibus nullatenus procedere possint, præteritâ competente instantiâ talis privilegiati a Privile-

Privilegiante expressi, aliàs enim exemptio-
nem *specificam* frustraretur suo effectu. Quod
dicitur, *de criminibus exceptis*, in hoc ca-
su nihil probat 1. quia exceptio certi crimi-
nis, non prorogat jurisdictionem Judicis,
qui specificè excluditur à cognitione crimi-
nis ejusmodi exemptorum, delicti cognitio-
ne criminis ejusmodi exemptorum, delicti
ne, ac castigatione expressè reservata soli
Præsidi communitatis, de qua Reus est.

304 Secundo, quando jus consuetudina-
rium alicujus Provinciæ certum aliquod deli-
ctum annumerat *delictis publicis, atrocibus*,
vel *læsæ Majestatis*, quod jure communi
non est tale, reservatio vel exceptio talis
criminis non adimit jurisdictionem (exclu-
sivè ad omnes alios judices) concessam ordi-
nario Judici; nec illis sic exclusis tribuit,
si talis exemptio sit à supremo Principe, post-
quam tale jus consuetudinarium *scienter*, au-
thoritate suâ, *confirmavit*. Nam Princeps
à jure per se, vel subjectos Ministros, con-
dito, vel confirmato (quo certi casus exci-
piuntur, non jure communi, sed statuta-

rio.) *Scienter* eximens aliquam communi-
tatem cum clausulis derogatoriis jurisdic-
tioni omnium Judicum Inferiorum, *etiam ex-
ceptioni derogat*, posteriori concessione in
omnibus expressis, ut dicemus alibi; *diffi-
datio* autem non est proprie crimen læsæ Ma-
jestatis, ut colligitur ex loco cit. apud Wein-
gartlerum super. Austr. Syndicum, ibi: *im-
proprie committi dicitur, & non jure commu-
ni, sed solo statuario illi annumeratur*, ut
dictum est, quod maximè procedit, si com-
mittatur solum contra privatum ejusmodi
comminatio; ergo.

Ad summum igitur procedit in crimine 305
atrocissimo, aut ubi est periculum in mo-
ra, vel quando tendit contra summum
Principem, & Imperii statum &c. Accedit,
quod exceptio criminum non tam sit à jurisdic-
tione ordinarii judicis, quam ab ordine
judiciario, & juris solennitatibus, in ejus-
modi causis atrocioribus, aut atrocissimis,
non observandis secundum dict. supr. cum
ageremus de inquisitione criminali.

QVÆSTIO II.

IN TITULUM II. DE CALUMNIA- TORIBUS.

ARTICULUS I.

De Calumniatoribus.

306 Um præcedente titulo a-
ctum sit de accusatione,
inquisitione, ac denun-
tiatione criminum; fre-
quenter autem contingat
ab ipsis accusantibus, vel
denuntiantibus aliena crimina, in illo ipso
actu committi quædam delicta (pura, si *re-
merè*, vel *ex malitia* id agant) præsentis titu-
lo de his agitur. Cum autem tribus modis
accusatores, & denuntiatores suam teme-
ritatem, vel malitiam detegant, *calumni-
ando*, seu falsum imponendo, (quod est
maximè proprius actus calumniantis juxta
hunc titulum) *prævaricando*, seu vera ab-
scondendo; *tergiversando*, seu ab accusa-
tione desistendo, (ut dicitur L. 1. ff. ad S.
C. Turpillian. & c. *Si quem. §. Accusatorum*
2. q. 3.) de singulis in sequentibus agendum
erit.

307 **C**alumniæ in genere supponit pro quoli-
bet fraudulenta informatione, cavil-
latione, frustratione, & perversa juris inter-
pretatione. Pereyra cit. in Elucidar. n. 1193.
ait *calumniatorem* propriè esse, qui per frau-
dem, & frustrationem, alios accusando,
vexat; & vocem illam quandoquò sumi et-
iam pro eo, *qui non debitum petit*, ut habe-
tur L. penult. ff. ne quis eum. Haunoldus
tom. 6. de Jur. & Just. tr. 2. n. 155. ait, ca-
lumniam etiam committi, *quando quis in
judicio conatur suscinere tanquam verum, &
æquum, quod scit, aut scire debet, esse falsum,
& iniquum*. Huic calumniæ cavendæ adin-
ventum est saluberrimum juris remedium,
juramentum calumniæ, quo nimirum quis
jurat,